M Savignichez

Bab ton

TROISTY PUKLERZ,
PROTEKCYA SWIĘTYCH
FILIPA, y JAKOBA
APOSTOŁOW,
Serafickiego Patryarchy FRANCISZKA,
y
Cudotwornego ANTONIEGO
WYZNAWCOW,
W trzech publicznych Kázániach, ná Uroczystości onychże
MIANYCH.
W. Imći X.
JANOWI ŁUKOWSKIEMU,
PROBOSZCZOWI GOZDOWSKIEMU
DEDYKOWANYCH.
Przez X. MIKOŁAIA GROMALSKIEGO, w Przesławney Akádemii Krákowskiey Filozofii Doktora, w Poznáńskiey S. Teologii Professorá, Seminarium támecznego Vice-Prefektá, Kollegiáty Nayświętszey Pánny MARYI ná Tumie Kanoniká,
WYSTAWIONY.
Roku Zwyciężcy Chrystusá 1757mego.

W POZNANIU, w Drukárni AKADEMICKIEY.

Si ſteterint Moyſes, & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum. *Hierem: 15.*

Hic eſt fratrum amator, & populi Iſràël, hic eſt qui multũ orat pro populo, & univerſa Sancta Civitate Hieremias Propheta Domini. *2. Machab: 15.*

Nimis honorati ſunt amici tui DEUS, nimis confortatus eſt Principatus eorum. *Pſalm: 138.*

Apoſtolorum interceſſionem imploro, Martyrum preces depoſco, Confeſſorum orationes expoſtulo. *S. Ambroſius Orat: 2.*

Qui aliqua premitur anguſtia ad Sanctos confugiat, ut à malis liberetur. *S. Baſilius Magnus Homil: 20.*

ILLUSTRIS,
&
ADMODUM
REVERENDE DOMINE,
DOMINE PATRONE
FAVENTISSIME.

NOn potuit rectior mentem meam subiisse cogitatio, quàm ut exiguum ingenii partum, Clypeum scilicet Protectionis Divorum Tuo Nomini dedicarem. Enimverò habeant cogitationes suas alii grandiorū Authores operum, ob quas ad nutum velleq; sui prospiciant Mecænates, mibi sufficiens motivum adest, Relatio inter Te, Divosq; Tutelares in hac expressos pagina intercedens. Nonnè quæso, proximus Patronorum Gozdovienſis Ecclesiæ *PHILIPPI, & JACOBI respectus ad Te ejusdem Rectorem? quam illi protectione sua, Tu continuis nocte dieq; laboribus, erogatis in Sponsæ ornamentum impensis tuemini, defenditis, succollatis. Nonnè quæso (repeto quod dixi) proximus respectus adest inter* Seraphicum Patriarcham *FRANCISCUM*, ac Thaumaturgum *ANTONIUM ab una, & Te Tertiam professum Regulam parte ab altera? quandoquidem non contentus pietatis lacte de maternis exsucto uberibus, non satis arbitrans omnia adimplere exasse, (ut Tibi moris est) quæ Vineæ Domini cōcernunt Ministros, etiam ad perfectiorem vitæ rationem aspirās, Cœlestis in terra Seraphini non habitu, sed moribus, non segregatione à populo, sed imitatione virtutum, non Religiosâ Clau-*

a Jurâ,

Jurâ, sed observantiâ Instituti, Adoptivus Filius esse voluisti. Et ideo quemadmodum minores Majorum Domo Cultum, Filii Parentum reverentiam promovere satagunt; ita Tu Divorum Pareciæ Tuæ Tutelarium, Sanctorum Seraphici Patris Francisci, ac Patroni Antonii cultum, honorem, gloriam, auges, amplias, & extendis. Hinc est, quod de summa eorum sanctitate, maximis coram Cœlo terraq; meritis, intensissimo erga DEUM *proximosq; amore, de vita, nomine duntaxat terrena re ipsâ Cœlesti, exiguos, & minus cultos, imò (fateor ingenuè) rudes sermones meos Tibi duxerim offerendos. Neq; tamen unicam solùm præmemoratam scilicet supponas causam* Mecænas faventissime. *Virtus Tua, & meum erga Te officium calcar adsunt. Virtutem dixi? & jam laudum Tuarum compendium nominavi. Gemina quippe virtutis proles honor & gloria, ex æquo ab eadem educantur Matre, pari eam concomitantur passu, nec hæc, nec ille absq; virtute possidentur. Per Templum virtutis Templum ad Honoris apud Romanos iter fuerat, vel ideo: quod Appia triumphorũ, & plausuum, Appia debet esse meritorum. Quapropter nemo unquam à tanto sæculorum decursu extitit in orbe venerandus fama, immortalis Nomine, sublimis gloria, honore maximus; qui non fuerit virtute excellens, Religione integer, pietate sanctus, justitia incorruptus, affabilitate amabilis, constantiâ infractus, beneficẽtia magnus, animi fortitudine invincibilis. Talem Te* Gozdoviensi Ecclesiæ *Superi providêre Pastorem, qui licet magis bonus esse, quàm videri optares, vultũ nihilominus ex Tuo nonnisi Gratiæ, utpote ex* JOANNE *colliguntur. Nulla Tibi jucundior quies cõmodumq; nullum, præterquam sollicitudo Pastoralis, continuus circa honoris Divini augmentum motus, nullus fructus dulcior lucro animarum, nullum amabilius vectigal, quàm largior imbre charitativa in egenos distributio. Verbo singula comprehendam: cupiditas animo Tuo nulla inest, nisi ad virtutem, & exactiores pietatis regulas, ardor zelusq; tuus meliorum charismatum æmulatio. Nec mirum: facilè in molli cera exprimuntur figuræ, durum marmor diu cum sudore cudendum frontis, ut quidpiam in eo exaretur. Minus fructifera terræ gleba millies trisulco scindenda vomere, ut aliqua laboriosum colonum beet ubertate, sterilis plãta quamvis repetitis vicibus irrigetur ab Alcinoo, dulces tamen non germinabit fructus, ad Dynastarum mensas in bellaria abituros. At verò bonus ager, fertilisq; arbor minorem sui curam rependunt copiosius. Sic! faciles motus mens generosa capit. Indoles Tua* Illustris Admodum Reverende Domine *ad optima quæq; nata, eò melior est effecta, quò exactius virtutum Prototypon, perfectius honestatis exemplar habuisti in magno Avunculo Tuo, Nerianæ Familiæ tot viris integritate morum, innocentia vitæ, eruditione claris, rerum Ecclesiasticarũ scriptoribus insignitæ, Cardi-*

di-

dinalitiis in Baronio (ut alios non memorem) redimitæ Galeris annumerato, Avunculo inquam Tuo Perillusti Admodum Reverendo Domino AUGUSTINO WYSZKOWSKI, Viro inter pios Sapientissimo, inter Sapientes pientissimo, consilio Catone, devotione Numma, humanitate verè Augusto, Tullio Eloquentia. Loquuntur, & futura informabunt sæcula Ecclesiasticæ Cathedræ, quas quoties sacer ascendit Orator, toties in vitia tonans verbis Pericles, erga virtutes & honesta suaves profundens rosas Hortensius, inenarrabili Auditorum solatio perorabat. Testis est vel unicus (dolendum! quod humilitas plures in lucem publicam non permisit prodire) sermo, quem in mellifiui Doctoris Cœnobio verè melle refertum ad Varthæ flumina Oratoriis fusissimè irrigatum fontibus ab ore protulit. (a) Quid de ejus summa in agẽdis prudentia, teneritudine animi, niveo conscientiæ candore, in prosperis moderamine, in adversis constantia dicendum esset? nisi mihi perbelle constaret, Virum hunc modestum adeo, ut malit laudanda agere, quàm laudari. Vidit Ejus tam eximias qualitates sacra Biechoviensis Oratorii Congregatio, propterea Eundem vicibus innumeris, ut suum venerabatur Caput, nunquam tanti Præpositi evitatura regimen, nisi fessis parcendo viribus elegerit, venerandam lactendo senectam Illius consiliis dirigi, gubernari. Hujus Te vestigiis insistentem Mecænas Colendissime, quis decrepitæ senectutis fulcrum non agnoscat? quis Te Æneam Anchisæ solatium non fateatur? ille, ille duntaxat in meum non abiret sensum, qui imprudens rerum Arbiter ab externa rerum superficie internam earum mensurare vellet magnitudinem. Habet Avunculus in Te suo ex Sorore Nepote, quo gaudeat, habet commissus curæ Tuæ Populus in Pastore, quo præ summa exultet lætitia, habet hoc Gozdoviensis Ecclesia in Sponso, quo ornetur, habent Divinissimi Tutelares in Te Cliente suo, à quo honor, cultus, gloria Eorundem in militanti Ecclesia indesinenter augeatur. Habebis & Tu in Illis tantum! quantũ Tibi ad vitam etiam ad præsens beatam opus fuerit. Idcirco mysticum Protectionis Sanctorũ (quibus potiori Jure militat æther, & conjurati veniunt ad Classica venti) Clypeum inter alias Lucubrationes Academicas Typographico excussum prælo, Tuis repono in manibus, ut defendente eo vivas, crescas, senescas, Vivas in prosperitate, & incolumitate à prima Maji secundissimus, crescas in honores amplissimos floridissimus, senescas ab omni fatorum fulmine, atq; malignantis fortunæ impetu securissimus. Ita vovet

Nomini Tuo obligatissimus

Author Operis.

(a) Landæ Concionem pro sæculo habuit, quam Typis mandatam Illustrissimo Reverendissimo Nicolao Łukomski Abbati dedicavit.

APPROBATIO
CENSORIS ORDINARII.

COnciones, quibus Titulus: *Troisty Puklerz &c.* ſat eleganti ſtylo conſcriptas, ab Illuſtri Clariſſimo, & Admodum Reverendo M. NICOLAO GROMALSKI, Philoſophiæ Doctore, Sacræ Theologiæ Profeſſore, Seminarii Diæceſani Poſnanienſis Vice-Præfecto, Eccleſiæ Collegiatæ Beatæ MARIÆ Virginis in Summo Canonico legi, quæ quoniam nihil diſſonum Fidei, & bonis moribus in ſe contineant, ut Typis mandentur facultatem impertior. Datum Anno Domini 1757mo, die 17. Aprilis.

M. JACOBUS MARCISZOWSKI, U. J. Profeſſor, Collega Juridicus, Eccleſiarum Collegiatarū SS. OO. Cracovienſis PRIMICERIUS, Voynicenſis CANONICUS, Judiciorum Conſiſtorialium ASSESSOR, Synodalis Approbandorum, & Ordinandorum EXAMINATOR, Librorum per Diæceſim Poſnanienſem Ordinarius CENSOR, Inclytæ Academiæ Poſnanienſis RECTOR, mpp.

KAZANIE
NA FEST SWIĘTYCH FILIPA, y JAKOBA APOSTOŁOW.
W Kośćiele Gozdowskim pod Tytułem ichże záłożonym, miáne Roku 1757.

Domine neſcimus quo vadis, & quomodo poſſumus viã ſcire. Joannis 14. v. 5.

Nie bárdzo chwalebna Swiętych Apoſtołow odpowiedź, przez Tomáſza Chryſtuſowi uczyniona: *Domine neſcimus quo vadis, &c.* AA. Tylkoć to zámysłow Páńſkich ſługom, Profeſſorſkich uczniom, Hetmáńſkich proſtym żołdakom nie náleży wiedźieć, *neſcit ſervus voluntatem Domini;* ále iák ſługá rozkaz Páńſki, uczeń Profeſſorſką náukę, żołnierz Wodzá ſwego ordynans, wykonáć powinni, ták o drodze Wodzá, Náuczyćielá, Páná, áni ſię im dworno wywiadowáć, dopieroż wątpić! wcále nie ieſt przyzwoita. Jeżeli bowiem z Márszałkowſką láſką, álbo obośiecznym mieczem drogę Pánu ma proſtowáć ſługá? nigdyby ná tę nie był náznáczony funkcyą, gdyby mu wprzod zámysły Páńſkie nie były wyiáwione. Jeżli záś w Páńſkie, zá Pánem idąc ma wſtępowáć ślády? żadney nie widzę rácyi, dla ktoreyby o drodze mogł powątpiewáć. Záczym zda ſię bydź nágány godna, Swiętych Apoſtołow kweſtya Przedwieczney żądána Mądrośći, *quomodo poſſumus viam ſcire?* ponieważ przenikáiący ſkrytośći ſercá BOG, y człowiek, káżdego z nich upewnił mowiąc: dokąd idę wiećie, y drogę wiećie. A do tego Krol nieśmiertelney chwały Zbáwićiel, uczyniwſzy Dworu ſwego Márszałkiem Jana, *ipſe præcedet in virtute Eliæ,* Uczniom zá ſobą ſzczegulnie poſtępowáć kázał, *venite poſt me,* áby idąc przykłádem iego, *exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis,* y trudnośći nie mieli, y o śćieſzkę więcey ſię nie pytáli, Luca 13 Matt: 14. Joannis 13.

quomodo possumus viâ scire? Jednák zábiegáiąc tey ná Apostołow inwektywie Swięty Dyonizy Kártuzyan ná dźiśieyszą pisząc E-wángelią, pięknie ich wymáwia, dáiąc przyczynę: że w inszym sensie mowił Chrystus do nich; gdźie idę wiećie, y drogę wiećie, á oni w inszym odpowiedźieli: Pánie nie wiemy dokąd idźiesz, á iák mamy drógę wiedźieć? JEZUS bowiem mowił o wiádomości niezupełney, iáką przed przyiśćiem Duchá Nayświętszego ná świát mieli Apostołowie SS, nie będąc ze wszystkim ugruntowáni w táiemnicách Wiáry, *scitis per fidem implicitam, nam quòd Christus esset Filius Dei naturalis, & consubstantialis, nondum stabiliter cognoverũt*; záś Apostołowie Swięći rozumieli o wiádomości zupełney, ktorey ná ow czás nie mieli, *sciebant confusè, & incompletè, nesciebant autem determinatè, & propriè*, słowá pomienionego Doktorá. Co ná iedno wychodzi: wmáwiał w Uczniow swoich Pan JEZUS, że drogę (ktorą miał iść do Oycá) wiedźieli niezupełnie, á oni mniemáiąc, iż mowił o wiádomośći doskonáłey, pokornym wyználi sercem: *nescimus quo vadis.* Nie powinnismy przeto mieć zá złe Apostołom tey wymowki, ráczey teraznieyszych Kátolikow winowáć przynáleży, ktorzy będąc doskonále świátłem Wiáry, (nie ták iáko ná ow czás Apostołowie) oświeceni, máiąc zupełną praw Boskich, náuki Chrystusowey, d rogi do Niebá prowádzącey wiádomość, przećięż wymáwiáią się częstokroć BOGU, *nescimus:* Nie wiemy Pánie, ktorą nas do śiebie ostátniego końcá prowadźisz drogą, czyli przez ubostwo dla ćiebie poniesione z Francíszkiem, czyli przez dostátki ná ubogie z Zácheuszem, Janem Jałmużnikiem rozdáne, álbo przez Cesárskie z Konstántynem, Károlem, Krolewskie z Ludwikiem, Łádysłáwem, Stefanem, Káźimierzem, Xiążęce z Rochem, Senátorskie z Stánisłáwem Kostką honory, álbo przez obelgi, potwarzy, kálumnie z Doktorem Národow Páwłem, y drugiemi poniesione, do chwáły wiekuistey nas prowadźisz? *quomodo possumus scire?* Nie tákże postąpmy sobie Kátolicy, daymy pokoy ćiekáwośći, o drodze do Niebá prowadzącey, ile że ią mamy gotową, lubo śćisłą, prostą iednák, káżdy według stánu swego. Sćisłą! bo przy umartwieniu ćiáłá y námiętnośći iego, przy wielu dolegliwośći, krzyżow ponieśieniu. Prostą! bo nieskończonemi Męki JEzusowey zásługámi, żyćiem, przykłádem Swiętych Páńskich utorowáną. Niechcę tu wspominác innych dla krotkośći czásu, wielcy tuteyszey Bazyliki Pátronowie, SS. Filip z Jákobem, oczywistym bydź nam mogą dokumentem. Nie wiedźieli práwdá z początku drogi JEZUSOWEY, drogi do Niebá prowadzącey, ále potym Łáską Duchá Naświętszego oświeceni, ták się w niey wyćwiczyli, że nie tylko dla śiebie, ále też dla drugich wiedźieli ią doskonále. Jáśniey powiem: Swięći Filip, y Jákob, Przewodnicy do Niebá, náuką, y przykłádem Chrystusá doskonáli. Otym Ad M. D. G.

Dionysius Carthusianus

Nic

NIc osobliwego nie iest, bydź komu przewodnikiem, ale to sztuká, bydź przewodnikiem doskonáłym. Y cożby miał zá pochwałę żegluiący ná morzu Szyper, gdyby nieumieiętnym będąc, zámiast szczęśliwego portu, o niebespieczeństwo życia płynących z sobą przyprowadził. Niegodźien Krolewskiego tytułu, álbo Senátorskiego imienia, ktory praw Oyczystych, *statum Regni* nie rozumie. Ani się Náuczyćielem powinien názwáć, ktokolwiek przyzwoitey umieiętnośći niema, chybá tákim, iákiego upátrzył Swięty Hieronim: *Magister ignorans ignorabitur, & multos faciet ignorare.* Już mi to ostátni Hetman, ktory w woienney sztuce doskonáłośći potrzebuie, pewnie zwycięzkich nie odniesie Laurow, owszem y sam, y iemu powierzona Káwálerya w niewolnicze pętá dostánie się. Zgołá: światłem nátury káżdemu wiadoma prawdá, że do sprawowánia bądź publicznych, bądź prywatnych interessow, náywięcey záwisło od doskonáłośći przewodnikow. A ieżeli w podroży do szczęśliwośći docześn y ták doskonáłego przewodniká trzebá, coż rozumieć o drodze do wiecznośći, y zbáwienia? Drogá do Niebá árcy przykra, tysiącznemi dolegliwośćiámi usłána, *per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei.* Drogá do Niebá árcy szczupła, *arcta via est, quæ ducit ad Cœlum*, o! iák wiele ná niey przeszkod, zásádzek nieprzyiaciol! Czárt przeklęty poduszczeniem swoim, świát obietnicámi znikomych honorow, dostátkow, ciáło roskoszámi, duszę ludzką z tey drogi, w lewą grzechow, y wieczney zguby zprowadzáią, álbo zprowádźić usiłuią. Więc iák tu doskonáłego przewodniká trzebá? sámi wnośćie. BOG nieskończenie dobry, prágnący wszystkich ludźi zbáwić, *omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venires* iáko tysiączne do Niebá zgotował środki, ták też rożnych dáwał przewodnikow, nayprzod Pátryarchow, Prorokow, ná reszćie Syná swego, ktory słowem, y uczynkiem do chwały wiekuistey śćieszkę káżdemu utorował. Nádto, áby się komu nie tráfiło wyboczyć, Zbáwićiel wstępuiący do Oycá, zostáwił po sobie Apostołow, ktorzyby świątobliwym życiem, táiemnic Wiáry S. wykłádem, błądzące po pustyni świátá owieczki dusze ludzkie do BOGA prowádźili. Z tego regestru są dźiśieyśi Solennizánći, Filip, y Jákob prawdźiwi Chrystusá náśládowcy, iáko w inszych okolicznośćiách, ták w tey osobliwie, że ná wzor Zbáwićielá iego nauką y przykłádem, grzesznikow do Niebá prowádźili. Dwá Mężowie, Jozue, y Caleb, z tąd w Pismie Bożym sławni, że lud Izráelski do obiecáney wprowádźili źiemi. Jozue z Hebráyskiego, tłomáczy się *Dominus Salvator*, Caleb: *quasi cor.* Figurá to Apostołow Swiętych, Filipá, y Jákobá, z ktorych káżdy świątobliwemi ákcyámi, życiem ná źiemi niebieskim Chrystusowi podobny, iákby iedná w nich wolá, iedno serce było: *Do-* 1. Tim. c. 2.

 mi-

minus Salvator quasi cor. O nich náylepiey prawdźić się może, co Páweł Swięty o Boskich powiedźiał sługách, *quos præscivit, Roman: 8. conformes fieri imaginis Filii sui,* przeyzrał BOG od wiekow, że Filip z Jákobem, obraz Chrystusow ná sobie wyráźić mieli, y skutkiem wyráźili.

Albertus M. Filip S. z sámego imienia *Philippus, os lãpadis ardẽtis charitate,* *Isaie 62.* do Chrystusá podobny, ktorego doyźrał w duchu Prorok, *egrediatur ut splendor ejus, & Salvator ejus ut lampas accendatur.* A do tego *1. Joan: 6.* miłość łącząca człowieká z Bogiem, *qui manet in charitate in DEO, manet & DEUS in eo* Filipá Swiętego żywym portretem Zbáwićielá, y Synem iego przysposobionym uczyniłá, *in Chri- Surius. stum perfectiorem assumpsit charitatem, ut reputaretur perinde ac filius*, świádczy legenda żyćia iego. Z tey przyczyny, lubo inśi Apostołowie w cáłym żyćiu náśládowáli JEZUSA, śmierćią iednák, álbo ráczey okolicznośćiámi śmierći, nie wszyscy podobni byli; Filip Swięty ná Krzyżu, iák Chrystus żyćia swego dokonał, y wiele ákcyi, ktore przedtym Zbáwićiel, ná krzyżowym záwieszony drzewie uczynił. Bárdzo dobrze o nim rozumieć się może Pismo, *1. Machab: 6, & vocavit Philippum unum de amicis suis, & proposuit eum super Regnum suum.* Jeden z Apostołow przyiaćioł JEZUSOWYCH Filip Swięty, otoż go Zbáwićiel postánowił ná Krolestwie swoim. Tron JEZUSOW Krzyż, *Dominus regnavit à ligno,* więc ná tymże Tronie osádzony Filip, purpurą krwáwey ustroiony Męki, áby się stał podobny JEZUSOWI, y śmierćią, y okolicznośćiámi poprzedzáiącemi, lubo nástępuiącemi śmierć Krzyżową. Chrystus po sromotnym więźieniu, okrutnie był przy pręgierzu śieczony, toż się stáło z Filipem: *acerbè deponunt eum in carcere, acerbius flagris cædunt.* Przy śmierći JEZUSOWEY trzęśie się ziemiá, trzęśie y przy Filipowey. Widząc krzyżownicy, że im iuż iuż do ostátniey przychodźi zguby, prozbę do Swiętego czynią, żebrzą miłośierdźia nád sobą, áby niepámiętáiąc ich złośći, od niebespieczeństwá żyćia bronił, *invocabant servatorem, & petebant, ut eis dexteram porrigeret ad salutem.* Co rozumiećie godni słuchacze? to pewnie Filip S, iák Eliasz ogien z Niebá ná mordercow spuśći? to pewnie dźikie iák Elizeusz z lásu wyprowadźi bestye? to pewnie źiemi káże ich pożreć, iáko się stáło z Datánem, Abironem? bynaymniey. Przykłádem Zbáwićielá modli się zá krzyżowniki swoie, zdrowie ćiáłá, y zdrowie duszy, to iest náwrocenie do Wiáry, onym wypráśza u BOGA. Albowiem iáko po śmierći JEZUSA, wielu powracáiąc do domu w pierśi się bili, *multi revertebantur percu- Luce 23. tientes pectora sua*, ták przy męce Filipá Swiętego wielu náwroćiło się do BOGA. Y nie dźiw, boć ieżeli według Augustyná Swiętego, Krzyż JEZUSOW był oraz Kátedrą, z ktorey Niebieski Náuczyćiel, zbáwienną dyktował lekcyą? Filip Swięty z krzyżá

przez

przez cáły dźień niby z Ambony náuczał, *sublime pendens de iis, quæ erunt eis futura utilia, tota die differebat.* A tu iuż przychodźi mi z uczonym Suryuszem záwołáć: *hæc! fuit via fidei ad salutem infidelibus,* tá byłá drogá wiary, ktorą FilipSwięty ná wzor Chrystusá rozgrzany miłośćią BOGA, y bliźniego, *commendatur à fervore charitatis zeloq́; animarum*, według Kartuzyaná, iáko przewodnik náuką, y przykłádem JEZUSA doskonáły, niewierne pogáństwo prowádźił do BOGA, do zbáwienia. Prawdá że wszyscy Apostołowie Chrystusowi tym iedynie pracowáli końcem, áby Wiárę Swiętą w sercách zászczepili ludzkich, áby ziarno Słowá Bożego nie ná płonne rzucali role, áby Imię Boskie ná cáłym ogłászali świecie, co sámym pokazáli skutkiem, zá świádectwem Psalmisty, *in omnem terram exivit sonus eorum;* iednák Filip Swięty, z tąd osobliwie przewyższa drugich, że záraz od powołánia swego, Apostolski urząd spráwowáć záczął, z poćiechą Niebá, z dusz Chrześćiáńskich pożytkiem: *ab ipso principio Apostolum gerit, & citò admodùm fructum affert*, náuká Złotoustego Doktorá. Ledwo co Filip Swięty prawdźiwym Messyaszem Zbáwićielá poznał, nátychmiast wiádomości swoiey uczestnikiem Nátánaelá, á potym Bártłomieiá czyni. Ten iest pierwszy funkcyi Apostolskiey pożytek w Filipie Swiętym! *citò admodum fructum affert,* álbowiem ieszcze przed śmierćią JEZUSOWĄ, przed Duchá Nayświętszego zstąpieniem, Brátá swego Bartłomieiá, do prawdźiwey Wiáry przyprowádźił. A owa prozbá przez Filipa Swiętego do Zbáwićielá wnieśiona: *Domine ostende nobis Patrem,* nie iestże dokumentem stáránia iego o zbáwienie drugich? nie mowi pokaż mi, ále pokaż nam Oycá, bo cáłym sercem y duszą prágnął wszystkich prowádźić drogą náuki Chrystusowey. Y z tąd się naywiększa iego doskonáłość, Niebieskich táiemnic biegłość, prac Apostolskich skutek pokazuie, *perfectio Philippi in Cœlestium charismatum plenitudine, & in operum fructuositate consistit,* zdánie Seráfickiego Doktorá. Inszemi wprawdźie słowy, to iednák Swięty wyraźił Doktor, co ia w założoney propozycyi, że Filip Swięty, stał się Przewodnikiem do Niebá, náuką, y przykłádem Chrystusá doskonáłym.

Dionysius Carthusianus — *Psalm: 18.* — *Chrysost. hom. 9. in Joann.* — *Joannis 14.* — *S. Bonavent. in Joann.*

Aleć y Jákub Swięty, nie mniey doskonáły Przewodnik do Niebá, ponieważ ták, iák Filip podobny Chrystusowi, *conformis imagini Filii sui.* Wiedźieć zás przynależy, iż Jkob Swięty dwoiákie Chrystusá ná sobie wyraźił podobieństwo, iedno względem powierzchowney konstytucyi twarzy, drugie względem cnot, obyczáiow. Co do pierwszego, wyraźne iest Swiętego Dyonizego Kártuzyaná zdánie, że nietylko dla podobieństwá z Chrystusem według ćiáłá, ále też dla iedney fizyognomii Brátem názywano go Zbáwićielá: *Jacobus iste dictus est Frater Christi, quoniam in vultus dispositione, lineamentisq́; corporis extitit ei simillimus.* Już

Dionysius Carthusianus

się

ſię teraz domyślam: nie dármo zdraycá Judaſz záprzedawſzy Náuczyćielá ſwego JEZUSA, znák dał złośliwemu żydoſtwu, áby tego poimali, ktorego on pocáłuie. Chociaż bowiem z uſtawiczney konwerſacyi, żarliwych Kázań, y náuk, czynienia cudow przez oświecenie ślepych, uzdrowienie chorych, wſkrzeſzenie umarłych, y inſze dźielnośćią Boſtwá uczynione ſpráwy, dobrze był wſzyſtkim znáiomy Chryſtus, wiedząc iednák o iednym z dwunaſtu Uczniow Jákobie, podobnym do JEZUSA z twarzy, ſłuſznie obawiał ſię przeklęty świętokupiec, áby żydoſtwo w wieczor po Zbáwićielá przyſzedłſzy, omyłką nie poimáno Jákobá iemu podobnego, ktorego Swięty Ignácy Męczennik, (iáko piſze w Liśćie do Swiętego Janá Ewangeliſty) uśilnie obaczyć prágnął:

Ignatius Martyr. *Si licitum mihi eſt Hieroſolymam volo aſcendere, ut videam Venerabilem Jacobum, quem referunt JESU Chriſto ſimillimum facie, vita & modo converſationis.* Miam tu podobieńſtwo twarzy Jákoba z Chryſtuſową, nád podobieńſtwem żyćia, álbo cnot, y obyczáiow, cokolwiek ſię záſtánowię. Dobrze náucza, lubo Pogáńſki Filozof Plato, że BOGU nic podobnieyſzego nie ieſt, nád ſpráwiedliwego człowieká: *DEO nihil eſt ſimilius, quàm cùm ex hominibus aliquis juſtiſſimus eſt.* Jákob Swięty prawdźiwie Mąż według ſercá Bożego, dla ſpráwiedliwośći w nim zoſtáiącey, dla ktorey go poſpolićie ſpráwiedliwym zwáno, iáko czytam w Kośćielnych Kronikách Roku ſześćdźieśiątego trzećiego: *Jacobus Frater Domini, quem omnes juſtum appellant.* Tá záś ſpráwiedliwość nie ma ſię bráć zá ſzczegulną cnotę, oddáiącą káżdemu co ſwoie, ále zá zbior cnot Chrześćiáńſkich, y doſkonáłośći w iarzmie Chryſtuſowym zoſtáiących ludźi, ták náprzykład, iáko Piſmo Boże Zácháryaſzá, y Elżbietę ſpráwiedliwemi zowie: *Erant juſti ambo ante DEUM incedentes in omnibus mandatis Domini.* Nie brakowáło álbowiem Jákobowi Swiętemu ná żadney cnocie Chryſtuſowego zdobiącey Uczniá. Kwitnął liliowym niewinnośći kándorem, iák Jozef, według Swiętego Hieronimá, Epifaniuſzá, Orygeneſá. Był ćierpliwym iák Job, álbo Dáwid, wyrownał w świątobliwośći mądrym, w mądrośći Swiętym, przez cáły żyćiá ſwego przeciąg lat dźiewięćdźieśiąt ſześć w tych cwiczył ſię cnotách: *Propter ſummum ſapientiæ & pietatis ſtudium, quod in vita aſſiduè coluerat, ab omnibus juſtiſſimus putabatur.* Słowem mowiąc: twarzą y żyćiem ná ſobie wyráźił Chryſtuſá, *quem referunt JESU Chriſto ſimillimum facie & vita.* A mnie ztąd nieomylna wynika prawdá, że iáko Chyſtus dla zbáwienia grzeſznikow przyſzedłſzy ná świát Paſterſki przyiął urząd, według ktorego błędne owieczki duſze ludzkie, do Niebieſkiey prowádźił owczárni, ſtał ſię drogą żywotá, czyli przewodnikiem, álbo oddźwiernym do Niebá otwieraiącym wrotá, *oſtiarius aperit, ego ſum via, & vita,* mowi u Janá Swiętego; ták Jákob Swięty twarzą, y żyćiem Apoſtolſkim

Chry-

Margin notes: Plato in Theateto. — Annal: Eccl: Año 63. n. 2. — Luc: 1. v. 6. — Baron: Año 63. num: 2.

Chrystusowi podobny, iest Przewodnik doNiebá, náuką, y przykłádem Chrystusá doskonáły. - - - - O przykłádźie áni wątpić potrzebá, ná fundamenćie tego com powiedźiał, że Jákob Swięty żyćiem náśládował JEZUSA, ponieważ záś ákcye JEZUSOWE od człowieczeństwá pochodzące, iednym dla nas są przykłádem, według Augustyná Swiętego, *quælibet Christi actio est nostra institutio*, więc toż sámo rozumieć mamy o uczynkách Jákobowych. Co do náuki? możesz bydź ktora zbáwiennieysza duszom Chrześćiáńskim náuká nád tę, ktorą Jákob Swięty w Liśćie swoim podał? tu się zámyka summa, czyli zbior, cnot, doskonáłośći prawdźiwego zdobiących Kátoliká! tu Apostoł záchęca do státeczności w pokusách, do sprzeciwienia się odważnie szátáńskim impetom, wieczne szczęśćie, y błogosłáwieństwo Boskie przyrzekáiąc temu, ktoby niemi zwyćiężony nie był: *Beatus Vir, qui sufferet tentationem, quoniam accipiet coronam vitæ*. Tu rozkazuie BOGA o mądrość Niebieską prośić z Salomonem: *Si quis vestrû indiget sapientia postulet à DEO*. Tu záleca nieskwapliwość w gniewie y mowieniu z iedney strony, z drugiey prędkość w słuchániu rzeczy do zbáwienia potrzebnych, *sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendû, & iram*. Zgoła doskonáły Náuczyćiel Jákob Swięty, chcąc zábieżeć fałszywemu teráźnieyszych odszczepieńcow zdániu, iákoby sámá Wiárá zupełnym śrzodkiem do zbáwienia byłá, podał wiekopomnym czásom, żadnego błędu nie máiącą prawdę, że iáko rybá bez wody, ptak bez powietrzá, słońce bez wrodzonego świátłá, dyáment bez lustru, złoto bez szácunku, roża bez odoru, bez kándoru lilia, w przyrodzoney długo nie mogą zostáwáć porze; ták Wiárá bez dobrych uczynkow nádprzyrodzonego waloru nie ma. Owszem iáko ćiáło bez duszy umárłe iest; ták Wiárá z świętych ogołocona ákcyi, w konspekćie Páná BOGA nászego żywa nie iest: *sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est*. A gdyby się komu kiedykolwiek z ułomności nátury przytrafiło, żywą wiárę umartwić śmiertelnym grzechem, áby nie rozumiał że dosyć iest, przed sámym tylko Bogiem niepráwośći wyznáć, iáko czynią błędem, y uporem záślepieni Heretycy. Jákob Swięty upomina wszystkich, ábyśmy się przed Osobami Boską máiącemi władzą, to iest Kápłanámi, popełnionych myślą, mową, uczynkiem, z okolicznośćiámi, y liczbą spowiadáli grzechow, Sákramentálną czyniąc spowiedź: *confitemini alterutrum peccata vestra*. Ná reszćie w smutku do modlitwy, w chorobie do ostátniego Oleiem Swiętym námaszczenia, mieć się rozkázuie Apostoł: *tristatur aliquis vestrû? oret, infirmatur? inducat Presbyteros ungentes eum oleo*. Jeżeli kto zostáiesz w smutku suszącym kośći twoie, według Prowerbiálisty, *spiritus tristis exsiccat ossa*; uday się do modlitwy Xiężny wszystkich cnot, pospolitey obrony, fortecy nigdy nie dobytey, według

[margin: Jacobi 1. v. 12. — Ibid: v. 5. — Jacob: cap. 1. v. 19. — Ibid: v. 26. — Ibidem cap. 5. v. 16. — Prov. 17. v. 22.]

Nissenus in vita Thaumaturgi. Grzegorzá Nissenskiego; udáy się do modlitwy osobliwego duszy Chrześćiańskiey posągu, według stáregoTertulianá, do modlitwy mowię dobrych uczynkow zrzodłá, doskonáłośći wizerunku, kluczá do Niebá, związku Boskie krępuiącego Ręce, do tarczy od gniewu Boskiego záſtaniáiącey, według SwiętegoMakáre-go: *tristatur aliquis? oret.* A ieżeli záchoruie! nie życzę zdaláć pokuty od dniá do dniá, nátychmiast proś Kápłaná, grzechow spowiaday się szczerze, przyimiy ostátnie oleiem Swiętym námasczcze-nie, *inducat Presbyteros ungentes eum oleo.* Proszę zważyć godni słuchacze, czyliż to nie iest doskonáła náuká? drogą Chrystusową prowadzącego do Niebá Jákoba Swiętego, doskonałego Przewodniká?

Już tedy iáśnieyszą nád słońce widźiemy prawdę, że Apostołowie Swięći Filip z Jákobem, są Przewodnikámi doNiebá náuką, y przykłádem Chrystusá doskonáli. Nie bądźmyż od dniá dźiśieyszego nietoperzámi w ćiemnośćiách zostáiąc grzechowych, ślnącemi ná drodze do BOGA prowadzącey, ile że świátłem wiáry oświeceni iesteśmy, więc żadne ćiemnośći mieyscá mieć u nas Rō:13 v.12 nie powinny: *Abjiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis,* upomina Apostoł. Ale áh ślepotá nászá! oczy máiąc nie widźiemy, uszy máiąc nie słyszemy! nie widźiemy gośćińcá ná wiecznie kuistą prowadzącego zgubę do piekłá, do rozbrátu z Bogiem, z człowieczeństwem Chrystusowym, z dostoieństwem Máćierzyństwá Boskiego Pánny Przenayświętszey, z towarzystwem SwiętychPáńskich! nie widźiemy rozbrátu z chwałą nieskończoną, weselem nigdy końcá nie maiącym! nie widźiemy przyszłego towarzystwá z czartámi nieprzyiaćielámi Boskiemi, bluźniącemi ImięJegoNay świętsze, nie widźiemy opłakánego ná wieki stanu zgotowanego grzesznikom. Słuchamy, iákbyśmy nie słyszeli Káznodźieiow ná ambonách, spowiednikow przy konfessyonałach, złe strofuiących obyczáie, á do świątobliwego prowadzących żyćia, co większa! nie słuchamy wewnętrzney łáski Boskiey, niby młotem kołaczącey w sercá násze, zásypiamy iák w naylepszą w grzechowych nałogách! Ey Kátolicy! przećięż czás się ocućić, czás drogę prawdy uznáć, czás pomiarkowáć się z błędem swoim, ile że po Chrystuśie Pánu mamy Przewodnikow do Niebá, doskonáłych Kośćiołá tuteyszego Pátronow, Filipa, y Jákoba.

Swięći Apostołowie, Chrystusá násládowcy, udáiemy się pod wielowładną protekcyą waszę, żebrząc, ábyśćie wszystkich, osobliwie honor wász promowuiących, iák nayprośćieyszą doczesnych, y wiecznych sukcessow drogą prowadźili, á my iáko was teraz uznáiemy Przewodnikámi do Niebá, náuką, y przykłádem Chrystusá doskonáłemi, ták żebyśmy nigdy więcey nie pytali się o drogę do B O G A prowadzącą, *quomodo possumus viam scire.*

A M E N.

KAZANIE
NA S. ANTONI PADEWSKI,
u Oycow Franćiſzkánow w Poznániu, w dźień Swiętey Troycy miáne, Roku 1756.

Data eſt mihi omnis poteſtas, in Cœlo, & in terrá. Matt:28.
Magnus vocabitur in Regno. Matth: c. 5.

FAłſzywe teráznieyſzych Nowatorow, Lutrá
z Kálwinem zdánie, nauczáiących, á bár-
dźiey niewinne zwodzących duſze: jákoby
Piſmo Swięte, ieden tylko ſens literalny
zámykaiące w ſobie, żadnego nie potrze-
bowało wykłádu dla łatwośći. AA. A wſzák
że wyráźnie przykázał Pan B O G, áby w
Wielkanocnym Báránku nie łámano kośći,
os non comminuetis in eo, czemuż przećię pomieniony text, Sekre- *Exodi 12.*
tarz Niebieſki Jan S, ſtoſuie do Chryſtuſá wiſzącego ná Krzyżu? *Ioannis 19.*
wyráźnie mowił BOG o ludu Izráelkim przyſpoſobionym ſynie: *v. 36.*
Ex Ægypto vocavi filium meum, czemuż te ſłowá Máteuſz Swię *Mat:2.15.*
ty ápplikuie do J E Z U SA powracáiącego z Egiptu? ponieważ
Piſmo Swięte, według omylnego Heretykow zdánia, iednym tyl-
ko powinno bydź rozumiáne ſpoſóbem, iáko żadney trudnośći nie
máiące. Ale ná coż ia mam ná dowod záwiłośći Piſmá, rozſze-
rzáć ſię z mową? kiedy záłożone zá máteryą Chryſtuſowe ſłowá,
data eſt mihi omnis potaſtas, in Cœlo, & in terra, oczywiſtym ſą
dokumentem, ktore ieżeli rozumieć będźiemy według Chryſtu-
ſowego Boſtwá? Syn Boży Oycu, y Duchowi Swiętemu rowny,
nie mogł od nich bráć władzy, ná Niebie, y ná ziemi, bo tym
ſámym muśiałby bydź mnieyſzy, iáko udźielone ſobie, nie iſto-
tne nád ſtworzeniem máiący panowánie. Jeżeli záś Pan JEZUS
mowił o náturze ludzkiey, przedźiwnym z náturą Boſką ziednoczo-
ney ſpoſobem? á wſzákże według Swiętey Teologii tego momen-
tu, ktorego druga Troycy Przenayświętſzey Oſobá, w niepokalá-
ny MARYI zſtąpiłá Zywot, człowieczeńſtwu Chryſtuſá, pełno-
mocna dána ieſt władza nád wſzyſtkiemi rzeczámi, czemuż z nią
dobrotliwy Zbawićiel, przez 33. lat żyćia ſwego, przed kocháne-
mi nie ogłośił ſię Uczniámi, dopiero po Zmartwychwſtániu ſwo-
im? pięknie te trudnośći ułatwia ozdobá Serafickiego Zakonu,
á wyſoką wſławiony náuką w Kośćiele Bożym Piſmá Swiętego
Doktor, *Nicolaus Lyranus* mowiąc: *Licet Chriſtus quantũ, ad Di-* *Lyranus in Matt:c.28.*

winitatem ab æterno haberet hanc potestatem, & inquantum homo ab instanti conceptionis haberet potestatem in Cœlo, & in terra authoritativè, tamen executivè non habuit ante resurrectionem. Lubo Chrystus względem Bostwá, przed wieki miał wszelką władzą; względem człowieczeństwá od momentu poczęćia swego, tęż władzą miał co do powagi, iednák co do skutku, Chrystus iáko człowiek, zupełną jurysdykcyą, dopiero odebrał po swoim Zmartwychwstániu. A ieżelić o człowieczeństwie Chrystusá ubostwionym ták trudno decydowáć, iák mu, y iákim sposobem ná cáły świát przyzwoita władza ? coż mowic o Solennizanćie dźiśieyszym Antonim Swiętym, o ktorym chociażbym *in sensu accommodo*, wprzystosowanym sensie, pomienione rozumiał słowá, *data est mihi omnis potestas &c.* boię się, ábym drogi prawdy nie wykroczył. Ile że wiem z iedney strony, co Káznodźieiá Páński

Eccl:4.v.10 powiáda, *in manu Dei potestas terræ*, BOG Stworcá Pan absolutny, moc, władzą, rządy Niebá, y źiemie, w swoich záchował rękách, áby wszelkie stworzene rzeczy, iego bały się jurysdykcyi,

Job: 25 *potestas, & terror, apud eum est.* Z drugiey strony niewiem iák bydź może, kto Krolem bez Berłá, y Korony, Xiążęćiem bez Mitry, Senatorem bez Purpury, Kánclerzem bez Sygnetu, Márszałkiem bez láski, Hetmánem bez buławy, Pánem bez powagi. Antoni Swięty, z Zakonną Swiętego Patryárchy Frańćiszká sukienką przyiąwszy dobrowolne ubostwo, y pokorę, możesz się zászczycáć z obszernym ná cáły świát panowániem, *data est mihi omnis potestas &c?* dla ktorey władzy, w tryumfuiącym, y woiuiącym Kośćiołá Bożego Krolestwie, Antoniego Minorytę, wielkim názwáćby należáło: *Hic magnus vocabitur in Regno.* Z tym wszystkim upewnia mię Ekklezyástyk Páński, że ták iest, nie inaczey, kiedy o mądrym człowieku táki dáie sentyment: *Omne*

Eccl.8.v.4 *quod voluerit faciet, & sermo illius potestate plenus*, co mu się podobáć będźie uczyni, mowá iego pełna mocy, á ná większe tey prawdy potwierdzenie, dáie rácyą ná inszym mieyscu: *Vestivit*

Eccles: 17. v. 3. & 8 *illum virtute, dedit illi potestatem eorum, quæ sunt super terram, ut nomen sanctificationis collaudet, magnalia enarret operum ejus.* Antoni Swięty, nietylko pobożnośćią żyćia, dźielnośćią czynienia cudow, ále też iáko pierwszy w Seráfickim Zakonie Lektor, żarliwy o honor Boski Káznodźieiá, wysoką wsławiony náuką, ktoż nie przyzna, że wszystkie słowá iego wielowładne, *sermo illius potestate plenus*, kto nie przyzna, ze mu BOG w Troycy iedyny, nád stworzeniem swoim, zupełney udźielił jurysdykcyi, ná chwałę Imienia swego, *dedit ei potestatem, ut Nomen sanctificationis collaudet* Krotko mowiąc: Troycá Swięta, osobliwą ná Niebie, y źiemi moc dáłá Antoniemu, álec y Antoni Swięty, przez władzą tę, osobliwey ná Niebie, y źiemi chwały, przyczynił Troycy Przenayświętszey. O tym Ad M. D. G.

Dwo-

DWoiákie ſą Troycy Przenayświętſzey dźieła, iedne wewnętrzne, ktore trzy Boſkie Oſoby między ſobą ſpráwuią, káżda káżde z oſobna, co czyni pierwſza, to nie druga, co pierwſza, álbo druga, to nie trzećia. Ták rodźi Oyćiec Syná przez rozum, nie Duch Swięty z Oycem, kocha BOG Oyćiec Syná, Syn Oycá, przez tę miłość od obu pochodźi Duch Nayświętſzy, bez ſwoiego przyłożenia. Drugie Troycy Przenayświętſzey dźieła, ſą zewnętrzne, do kreatur Boſkich należące, á te poſpolite ſą cáłey Troycy Przenayświętſzey, ták dálece, że do nich Oyćiec, Syn, Duch Swięty, nierozdźielnie konſekruią. O czym wyráźnie Zbáwićiel, *non poteſt Filius à ſe facere quidquã, niſi quod viderit Patrem facientem.* Wſzyſtkie trzy Oſoby Boſkie ſtworzyły człowieká, *faciemus hominem*, dla tego też nie iedná, ále wſzyſtkie trzy konſerwuią go ná świećie, *conſervatio eſt continuata rei productio*, náucza Filozofia. Obumarły ná duſzy człowiek, z Syná Bożego, przez pierworodną przyſpoſobionego łáſkę, ſtáwſzy ſię czártowſkim ſynem, ſynem háńby wieczney, nie może ſię duchownie odrodźić, ná chrzćie tylko, w Imie Oycá, Syná, y Duchá Swiętego, w Imię Troycy Przenayświętſzey, BOG Oyćiec przyimuie nas zá ſynow, y corki, *filii excelſi omnes*, Syn Boży zá bráći, *jam non dicam vos ſervos, ſed amicos.* Duch Nayświętſzy odrodzone przez łáſkę poświęcáiącą duſze zá ſwoie przyſpoſabia oblubienice, *ſponſa mea, columba mea.* Zgoła, Troycá Swięta, cáłą świátá máchinę, ná trzech utrzymuiąca pálcách, ná Wſzechmocności Oycá, ná Mądrośći Syná, ná Dobroći Duchá Nayświętſzego, temiż trzemá pálcámi rozumnego kieruie człowieká, niemi ſzáfuie wſzelkie dobra, niemi też Antoniemu Swiętemu oſobliwą ná Niebie, y źiemi dáłá władzą. Wſzechmocność Oycá, dáłá mu dźielność czynienia cudow, Mądrość Syná, pozwoliłá mu zwyćięſtwá z odſzczepieńcow Wiáry Swiętey, Dobroć Duchá Swiętego, dáłá mu ſkuteczny ſpoſob náwrocenia grzeſznikow do pokuty. A że tá troiáka w Antonim władza byłá ná Niebie, y ná źiemi, ták dowodzę: Swięty Dyonizy Kártuzyan, wykłádáiąc Rozdźiał 28 Mateuſzá S. mowi: *Data eſt mihi omnis poteſtas, præſidendi, atq; dominandi omnibus creaturis Cœleſtibus, atq; terreſtribus, per Cœlum itaq; & terram, tanquam per duo extrema intelligũtur omnia intermedia.* Jedno to ieſt panowáć nád wſzelkim ſtworzeniem źiemſkim, y Niebieſkim, co mieć władzą ná Niebie, y ná źiemi, poniewaz przez Niebo y źiemię, rozumieć ſię máią wſzyſtkie rzeczy ná Niebie, y źiemi, między Niebem, y źiemią zoſtáiące. A ponieważ pod Niebem nayprzod cztery uppatruię elementá: ogień, wodę, źiemię, y powietrze, nátężyćie uſzu, y rozumow wáſzych Kátolicy, iáko Antoni Swięty pánował nád temi żywiołámi. Ták ſkutecznie kázywał Antoni, że nayzápamiętálſzych grzeſznikow ſkáliſte kruſzył ſercá. Słycháć było pod czás iego żarliwych Kázań, ſerdeczne wzdychánia pokutuiących ludźi! ie-

Joan: c. 5. v. 9.

Geneſ: 1.

Joan: 15.

Dyoniſ: Cart ſuper cap: 28 Matth.

den mowił, o! bogdayżem był nigdy nieskończonego dobraBO-
GA Stworcy nie obraził. O! gdyby czásu do surowey czynienia
pokuty! drugi mowił: nátychmiast przykłádem Mágdáleny, upá-
dnę do stop Kápłánowi, Osobę Chrystusá w konfessyonale repre-
zentuiącego, żebráć będę odpuszczenia złości moich! ten obie-
cywał poprawę życia, ow zbáwienne spráwował uczynki, inśi
skłonne niegdyś do złego, ręce do dyscyplin wyciągnąwszy, ciá-
łá swoie śiekli, co do dźiś dniá, pod czás wielkiego postu iest w
zwyczáju. Dowiedźiawszy się o tym pobożna białogłowá, biegnie
czymprędzey ná Kazánie, dźiecię ná protekcyi Swiętego Anto-
niego ugruntowána, w domu zámknięte zostáwuie. Wre ná kotle
wodá, w ktorą czołgaiąca się dźiecinà wpada, wyniść ztámtąd
áni umieiąc, áni mogąc. Dźiwna rzecz, iák w łáźni pacholę bez
naymnieyszego szwanku, po kotle chodźi, poki go powracáiąca
z Kázánia Mátká, nie wyięłá; Cud ten przedźiwnemu w Swiętych
swoich BOGU, y Cudotwornemu przyznáwszy Antoniemu, świád-
czy Truxillo. Otoż moc Antoniego nád ogniem poskromionym,
áby dźieciny nienáruszył. A tu się iuż domyślam, że ow Apoka
liptyczny Anioł, od Swiętego widźiany Janá, moc nád ogniem
Apoc: 14. 18. máiący: *Angelus habuit potestatem super ignem*, Antoniego zná-
czy, nayprzod z tąd, że Anioł nie iest imię nátury, lecz urzędu:
Angelus est nomen officii, non naturæ, decyzya Anielskiego Dokto-
rá. Powtore w ręku Antoniego, lilia Anielskiey niewinnośći, *sym
bolum* w Cudotwornym zostáiącey Pátronie; iego cáłemu świátu
w ćiele ludzkim Aniołem pokázuie. Więc źiemski Anioł Anto-
ni, władzą nád ogniem máiący: *Angelus habuit potestatem super
ignem*. Ale niemniey y nád drugim elementem wodą, moc od
BOGA dáną miał Antoni: kiedy BOG Wszechmogący pierwsze-
go człowieká, nád stworzeniem swoim uczynił Pánem, dał mu
też ryby w głębokośćiach morskich zostáiące, *dominamini pisci-
bus maris*, przez co osobliwey udźielił mu iurysdykcyi, z tey
przyczyny, że rybá nád insze ná źiemi, lub powietrzu zwierzę-
tá, iest naydźikisza, żadną obłáskáwić nie da się sztuką, więc z pá-
nowánia nád nią człowiekowi udźielonego, osobliwey dochodźić
możemy władzy Boskiey, zá zdániem Káznodźiei Páńskiego: *In
sermone ejus siluit ventus, & cogitatione placavit abyssum*. Tęż
sámę władzą co Adam, owszem szczegulniey pokázał nád rybá-
mi Antoni Swięty, widząc niepożyteczne serc ludzkich role, zbá-
wiennego słow Boskich nie przyimuiące náśienia, widząc, że nie
iednemu miley słucháć dyskursow ruynuiących cnotę, niewinność
(iák y teraz częstokroć się tráfia) niźli nákłonić uchá ku zbáwien-
Psalm: 113. ney náuce, pomyśliwszy z Psalmistą: *Aures habent, & non audi-
unt*, kiedy ludźie máiący uszy, nie słucháią Kázánia, znaydę ia
inszego Audytorá. Obraca się ku morzu, Imieniem Boskim szu-
miącym wiátrom, burzliwym ustáć rozkazuie falom, ryby z głę-
bo-

bokośći morskich zwołuie ná Kazánie, po ktorym oddawszy ukłon Cudotwornemu Káznodźiei, odeszły w mieyscá swoie. To uważáiąc nie ieden z Ewangeliczną rzeszą w zádumienie poydźie: *Qualis est hic, quia venti, & mare obediunt ei?* Co zá przedźiwna moc w Antonim Swiętym, że mu y burzliwe wiátry, y niespokoyne morze iest posłuszne. Wiátry? iż mąćić przestáły wody, morze? iż z głębokośći swoich rybom wyiśc ná wierzch pozwoliło. Ale przestańmy się dziwowáć, ráczey z pomienioną Ewangeliczną rzeszą chwalmy BOGA: *Videntes turbæ glorificaverunt DEUM, qui dedit potestatem talem hominibus*, ktory słudze swemu, ták wielkiey udźielił władzy, nietylko nád ogniem, nietylko nád wodą, ále też nád źiemią, y powietrzem. Coż znáczy owego potępionego Kupcá świádectwo, iáko od kompána swego pożyczáną odebrał summę, o ktorą niewinnego człowieká konwinkowáli práwem sukcessorowie potępieńcá tego, Antoni Swięty kázał go sprowádźić czártom, áby dał rewers, y datę z piekłá położył ná nim, że swoy dług iuż odebrał. Co mowię znáczy cud ten, ieżeli nie władzą Antoniego nád piekłem, w głębokośćiách źiemi zostáiącym. Co znáczy przypráwiona kálece nogá przez Antoniego S? ieżeli nie moc Boską nád żyiącą źiemią. Ile bowiem podałá się okázya iákiego cudu uczynienia, ná tychmiast Antoni odzywał się w duchu, słowy Doktorá narodow Páwłá: *Agam secundum potestatem, quam Dominus dedit mihi.* Czynić będę według władzy dáney mi od BOGA, ábym się przed Niebem, y źiemią mogł zászczycáć, że łáská Boska nie proznowáłá we mnie: *Gratia Dei in me vacua non fuit.* A ieżeli świętą ćiekáwośćią zdźięći, pytaćie się o dźielnośći Antoniego ná powietrzu? przypomnieć proszę owę przedźiwną, bo Cudotwornego Káznodźiei transakcyą. Niezliczone pobożnych ludźi, ná Kazánie zgromadźiło się mnostwo, ále zprzyśiężony ná zgubę dusz Krwią Zbáwićielá odkupionych nieprzyiaćiel, niezmierne zburzył ná obłokách fale, ták dálece: że iáki táki od nawalnych deszczow, błyskáwic, y ognistych salwuiąc się pioronow do domu uchodźić myślał, Antoni Swięty krokiem z plácu ustępowáć nie pozwala: *Absit nemo hic se auferat, vestigio omnes hæreant in eodē*, świadczą Kroniki Franciszkáńskie. Rzecz dźiwna, iedná kropla ná Swiętego, áni przytomnych nie upadłá słuchaczow, ná dokument, że Antoni duchá Apostolskiego pełen, miał władzą Apostołow zámykáć Niebo, áby ich nie przeszkádzało náukom: *habent potestatē claudendi Cœlum, ne pluat diebus Prophetiæ ipsorum*, ná dokument, że Antoni Swięty, dla wźiętey od w Troycy iedynego BOGA mocy ná Niebie, y ná źiemi cudowny; bo ná czterech elementách, *portentosus Vir in igne, aëre, terra, & inferno*, przyznáie *Dela Selve*. Chociażbyśmy nákoniec przez Niebo, szczęśliwą rozumieli wieczność, przez źiemię doczesne rzeczy? y w tym sensie pełną moc

Matth: 8. v. 27.

Matt: 9. v. 8

2. Cor: 13. v. 10.

Apoc: 11. v. 6

Troycá Przenayświętſza dáłá Antoniemu, kiedy y ſukienká iego, ćielesne odpędzałá pokuſy, iáko ſię ſtáło iednemu Młodźieńcowi, y choćiaż Oyćiec kłámſtwá ſzátan, prawdę iednák zeznáć muśiał, że po naydoſtoynieyſzey BOGA moiego Mátce, żaden z Swiętych Páńſkich ták wiele piekłu nie wyrwał łupow, iák Antoni doświadczony zgubionych rzeczy Pátron, o co go kto prośi, byle z Boſką zgadzáło ſię wolą, otrzymáć może. Nie dármo bowiem to słowo *Antonius*, przełożywſzy litery, znáczy *ſit annuo*, ponieważ Antoni Swięty, káżdemu odpowieda ſkutkiem: o co mnie prośiſz, niech ſię ſtánie, pozwalam ći, *ſit annuo*. Zgoła ogniowi, y wodźie, źiemi, y powietrzu rozkázuie Antoni, ſtworzonemi dyſponuie rzeczámi: *D. Antonius terram premit imperiô, maris contundit iras, äërem nutu regit, ignîs edacitatē compeſcit, omnia ſupercilio moderatur*, konkluduie uczony Makovius w ſwoim Panegyryku A záczym ſłuſznie o ſobie mowić może, *data eſt mihi omnis poteſtas*, że BOG w Troycy iedyny, oſobliwą ná Niebie, y źiemi dał mu władzą.

Alec y Antoni Swięty oſobliwey przyczynił chwały Troycy Przenayświętſzey. Ná doſkonálſzy tey prawdy dowod, wiedźieć trzebá, że BOG w Troycy iedyny, dwoiáką ma chwałę, iſtotną, y akcydentalną, álbo przymiotową. Iſtotna chwałá ieſt tá, ktorą przed wieki niż Niebo, y źiemia ſą ſtworzone, miał BOG w ſámym ſobie, iáko dobro wszyſtkie przewyżſzáiące dobra, między Swiętemi nayświętſzy, między mądremi naymędrſzy, między ſpráwiedliwemi nayſpráwiedliwſzy, między doſkonáłemi naydoſkonálſzy, y tám dáley. Przymiotowa chwałá ieſt, ktorą my nikczemne ſtworzenie w Troycy iedynemu BOGU w czaśie oddáiemy. Pierwſzey chwały od nas nie wyćiąga PanBOG, iedno że do oddánia iey nie ieſteśmy zdolni, druga, że iáko BOGU w náturze ſwoiey doſkonáłemu niczego, ták też iſtotney chwały nie bráku ie, owſzem áni początku, áni końcá wynáleść iey nie podobna:

Pſalm: 144. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non eſt finis*, ktore słowá Hypponeńſki wykłádáiąc Infułat, mowi:

S. Auguſtin: *Ideo dixit nimis, quia magnitudinis ejus non eſt finis, noli ergo putare eum, cujus magnitudinis finis non eſt, te ſufficienter laudare poſſe.* Jednák drugiey chwały, to ieſt przymiotowey, wyćiąga od

Pſalm: 116. nas Pan BOG, nią ſię ćieſzy, gdy zá rozkazem Pſalmiſty, *laudate Dominum omnes gentes*, chwalemy go. Y lubo mu ná iſtotney nie zbywa chwale, przećięż z dobroći ſwoiey nie gárdźi przymiotową, od ſtworzenia wyświadczoną, *cùm de illo nihil digni dici poſſit, admiſit etiam humanæ vocis obſequium*, náucza pomieniony Auguſtyn. Tákiey chwały przymnożył Troycy Swiętey Antoni, grzeſznikow do pokuty, y poiednánia ſię z Bogiem, Heretykow do uznánia Kátolickiey prawdy, y ziednoczenia ſię z Kośćiołem Rzymſkim przyprowadźiwſzy, á miánowićie Banobillá, przyto-

mność

mność Chrystusá, pod osobámi chlebá y winá nieuznáiącego, ná drogę prawdy, y gruntownemi rácyami, y cudem przez ukłono-stá, náprowodźił, dowodząc: że w Przenayświętszym Sákrámenćie nietylko Zbáwićiel nász z Bostwem, y człowieczeństwem, ále też cáła Troycá Przenayświętsza, *per concomitantiā* znáyduie się. Czyliż mała ztąd w Troycy iedynemu BOGU wynikłá chwałá! niechay káżdy wnośi. Do tego wiem, co Hugo *à S. Victore* ná owe słowá, *sanctificetur Nomen tuum* mowi: *Quid quid de illo dici potest totum sanctum est, sed tibi non est, si non diligis, si non revereris.* Nie táyno mi y to, że Antoni Swięty kochał BOGA, á osobliwie kochał, myślą, mową, uczynkiem, cálemi śiłámi, żadna prożna myśl w sercu iego nie byłá, wszystek zátopiony w BOGU ná źiemi ćiáłem, w Niebie umysłem będąc, iáko Páweł: *nostra conversatio est in Cœlis*, dyskurs Antoniego o BOGU każdy, y ná chwałę BOGA, uczynki święte ná pożytek dusz ludzkich, ná háńbę piekłá, ná pomnożenie chwały Boskiey sprawowane, bo wiedźiał náukę Apostołá: *Omnia in gloriam DEI facite.* Kochał niezmiernie Antoni Swięty BOGA, gdyż dla miłośći ku niemu pałáiącey, stał się godnym piastunem iego w postáći dźiećiny, zkąd wypełnił Anágrammátyczne Imienia swego znáczenie: *Antonius an tu Sion?* áby odpowiedźiał ná kwestyą: czyli Syonem iest? Miástem, álbo mieyscem Chrystusowi ulubionym. Bał się Antoni BOGA, ponieważ nic przećiwnego woli iego nie czynił, więc wychwalał Imię Boskie! Chryzostom Swięty powiáda, że święć się Imię twoie, iedno iest, co niech będźie pochwalone Imię twoie, *sanctificetur idem est, quod glorificetur*, y konkluduie tenże Doktor: *Dignare vitam sic munda conversatione servare ut cuncti te omnino glorificent.* Antoni Swięty czyste, y nieskáżytelne záchował sumnienie naymnieyszą mákułą niezmazáne, przeto trzyma białą w rękách swoich lilią *symbolum* niewinnośći, áby z weyźrzenia ná Antoniego portret wszyscy wychwalali BOGA, *ut te DEUS cuncti omnino glorificent.* Y záiste, ktoby nie wielbił Cudownego w sługách swoich BOGA, cudownieyszego w Antonim? ktoby uznáiąc moc Boską, po częśći inszym Swiętym udźieloną, á zkoncentrowáną w Antonim, ná osobliwe Troycy Przenayświętszey nie zdobywał się dźięki? Uskromił Dániel ogniste w piecu Bábilońskim pożary, *Daniel c. 3.* Rządźił Eliasz Niebem, raz go zámykáiąc, áby ná źiemię nie spuszczáło rosy, drugi otwieráiąc kátárákty Niebieskie, ná obfitych wydánie deszczow, *3. Reg. 17.* Rządźił tenże Prorok źiemią, zákazawszy iey przez lat śiedm wydáwáć fruktow. Miał nád morzem jurysdykcyą Moyżesz, kiedy przez nię suchą lud Izráelski przeprowadźił nogą, Fáraoná zátopiwszy, czym iák Boska wsłáwiona Wszechmocność ten sam Prorok świádczy: *Gloriosè magnificatus est, equum & ascensorē dejecit in mare.* A ieżeli przez moc Dánielowi nád ogniem,

1. Cor. 10. v. 13.

Exodi 15.

Eliaszowi nád Niebem y ziemią, Moyżeszowi nád wodą od BOGA dáną, Pánu nád Pány ákcydentálney przybyło chwały, *gloriose magnificatus est?* wątpić nie trzebá, że teyże chwały osobliwey przybyło Troycy Przenay-świętszey, ná Niebie, y ziemi, czyli ná wszystkich żywiołach przez Swię-tego Antoniego, y Bráći iego, á Synow Fráncisżkowych, z czego ták się explikuie. Groźił tám niegdyś Pan BOG przez Záchárya szá grzesznikom,

Zachar: 11. *non parcā ultra*, przecięż iednák dodáie: *pascam pecus occisionis propter hoc ô! pauperes gregis*, iákoby chćiał mowić: dla was ubodzy duchem páść bę-dę trzodę ná zábićie skázáną, áby wszyscy żyli, przyczynę dáiąc tę: *& as-*

Ibidem. *sumpsi mihi duas virgas, unam vocavi decorem, alteram vocavi funiculum, & pavi gregem.* A gdźie proszę te dwie znáyduią się rozgi, ozdoby, y sznur-ká, ieżeli nie w Przeświętnym Fráncisżká Swiętego Zakonie. Kwitnie tu o-zdobna pobożnośći rozszczká, bo wszyscy z Seráficznym Oycem Synowie w Niebieskich zámienieni Seráfinow Anielskie ná ziemi prowadzą życie. Kwitnie tu rozszczká ubostwá, y umartwienia, gdźie bowiem częstsze dy-scypliny, posty, niedospánia, dla nocnych ná chwale Bożey, ná Kápłań-skich paćierzy śpiewaniu kontemplácyi? Kwitnie w tym Zakonie Swiętym roszczká ozdoby, przez wysoką náukę, gdźie ile Jubilatow, Lektorow, tyle subtelnych Szkotow, Seráficznych Doktorow znáyduie się. Prawdźi-

Eccl:44. v.6 wie o nich powiedźiał Káznodźieiá Páński: *Homines divites in virtute pul-chritudinis studium habentes.* Z tego Zakonu Ręká Boska wźięłá ctery bár-dzo ozdobne rozgi, ktoremi Kośćioł Swięty rządźiłá, to iest MIKOŁAIA czwartego, ALEXANDRA piątego, SYXTUSA czwartego, SYXTUSA pią-tego, Naywyższych Papieżow. Z tego Zakonu wykwitło w Kośćiele Bo-żym kolorem Kárdynálskiey purpury ozdobnych roszczek więcey niż ośmdźieśiąt, Biskupim zászczyconych fioletem bez liczby, Doktorskiemi rozwinionych laurámi, w Alexándrze Aleńskim, Bonáwenturze Swiętym u-czniu iego, Janie Szkoćie, Rychárdźie, Aureolu, Lyranie, Solennizánćie dźi-śieyszym Antonim Swiętym, y inszych bez końcá, ktore to rozgi pięknośćią swoią zdobiąc Kośćioł Boży, świątobliwośćią nápełniáiąc Niebo, biią, tło-mią pyszne Heretykow kárki, bo dla tego od BOGA wźięte, *& assumpsi mi-hi virgas.* Ktore Pismo wykładáiąc Joachim Opát, według relácyi Swięte-go Antoniná, przez rozgi, rozumie Zakony Swięte: *virgæ sunt Ordines men-dicantium, rectæ sanctitate, graciles austeritate, percutientes doctrinæ autho-ritate*, y żeby iákiego powątpiewánia nie zostáwił, w szczegulnośći Synow Fráncisżká Swiętego przez te rozgi rozumie: *funiculus Ordo Minorum est, quia funiculo manifestè cinguntur*, powroz Zakonnikow Swiętego Fráncisz-ká znáczy, bo widźiemy, że się pospolićie powrozem opásuią. Teć to są rozgi przy głębokiey pokorze przezacnemi od BOGA wynieśione kwalite-támi, *assumpsi mihi duas virgas, decorem, & funiculum*, ktorych rozg przy-mioty, świątobliwość z mądrośćią, umartwienie z wesołośćią duchá, wstrze-mięźliwość z męstwem w Antonim ziednoczone, w Troycy iedynego BOGA nákłoniły, áby mu zupełney ná Niebie y ziemi udźielił władzy, ktore mowię cnoty Swiętego Antoniego sposobiły do tego, áby przez władzą sobie udźieloną, osobliwey przyczynił chwały Troycy Swiętey, ná Nie-bie, y ná źiemi: *Data est mihi omnis potestas &c, dedit illi potestatem, ut Nomen sanctificationis collaudet.* AMEN.

KAZANIE
NA SWIĘTY FRANCISZEK,
u OO. Franćiſzkánow w Poznániu miáne, Roku 1753.

Nemo novit Patrem, venite ad me omnes, & diſcite à me. Matthæi 11.

WIelki Chryſtuſow Wyznawcá Franćiſzek S, Doktorſką dźiśiay przyimuie funkcyą, kiedy wſzyſtkich ogułem zwoływa do śiebie ná náukę: *venite &c.* AA. A czegoż náuczáć będźie Niebieſki ná źiemi Seráfin, miłośćią BOGA pałáiący? To pewnie wzgárdę świátowych doſtátkow, opowiádáć będźie z Pſalmiſtą, *divitiæ ſi affluant* Pſalmo 61. *nolite cor apponere*, chcąc wſzyſtkich zobopolnie do tákiego záchęćić uboſtwá, w iákim ſam cáłe przepędźił życie, uboższym będąc nád Apoſtołow, bo ći porzućiwſzy wſzyſtko dla Chryſtuſá, *ecce nos reliquimus omnia*, wyroku nie czynili iák Franćiſzek: *Frăciſcus amplius pauper Apoſtolis, qui non tantùm propria bona dereliquit, ſed etiam iis renunciavit*, mowi uczony Abendago. Matthæi 19. To pewnie mocne będźie zbierał árgumentá, ná dowod prożnośći honorow świátowych? áby tym ſpoſobem káżdy unikał preeminencyi, y doſtoieńſtw, iák uczynił Franćiſzek, ktory nie tylko od pochwał, y honoru dáleko ſtronił, ále też cáły drżał one ſobie przypomniawſzy, zá świádectwem Dyonizego Kártuzyaná, *laudari, honorari noluit, imò talia vehementiſſimè abhorrebat.* To pewnie Franćiſzkowa náuká będźie o umartwieniu ćiáłá, przez poſty, nieſpánia, źimno, dyſcypliny? czym on ſię ták ćieſzył, y kontentował, iák naywiękſzemi doſtátkámi, *in corporis afflictione, jejuniis, vigiliis, diſciplinis, frigore, ſicut in omnibus delectabatur divitiis*, dodáie pomieniony *Carthuſianus.* Doſyć to piękna, y pełna doſkonáłośći náuká, ále ieſzcze Franćiſzek ná niey nie przeſtáwa, gdyż máiąc wlaną ſobie mądrość wyſokich táiemnic Boſkich, nie poſpolity, lecz Niebieſkich Intelligencyi dowćip przewyżſzáiący formuie árgument: *Nemo novit Patrem, venite ad me omnes &c.* żaden nie zna Niebieſkiego Oycá, więc ktorzykolwiek życzyćie ſobie w tey poſtąpić ſzkole, podźćie do mnie, ia was náuczę, tę trudność ułatwię doſkonále. To ſłyſząc pomyśli (rozumiem) nie ieden: iák bydź może, áby ludźie BOGA Oycem nie poznáwali, od ktorego ile odbieráią dobrodźieyſtw, tyle máią oczywiſtych dokumentow Oycowſkiey miłośći, y pieczołowá-

E nia

nia koło śiebie. A co większa, látáiące ná powietrzu pisklęta, znáią karmicielow swoich, między tyśiącem owiec nierozumne báránki, włásne poznáią Mátki, wdzięcznym szumem płynące rzeki wiedząc, że ich Oycem niezgruntowány Ocean, cáłym impetem do niego z rekognicyą pośpieszáią. A rozumny człowiek, nie miałby poznáwać BOGA generálnego Prowizorá, dusz nászych Pásterzá, łásk, faworow niezgruntowánego Oceánu, Oycá ták miłośiernego, y dobrego, *nemo novit Patrem?* Mnie się widźi: chćiał w pomienionych słowách wyráźić Chrystus, *à in sensu accommodo* Fránćiszek Swięty, że álbo nie ták znány BOGA, iákby nam dla nieźliczonych dobrodźieystw należáło, álbo też, że żaden dźielnośćią swoią przyiść nie może do rekognicyi BOGA, iáko Oycá, ponieważ do tego oprocz łáski Bożey wspomagáiącey, potrzebna mu iest náuká Fránćiszkowa. Choćiaż bowiem Fránćiszek Swięty z przepáśćistey pokory ostátnim názywał się prostaczkiem, przećięż ták wysokiego był dowćipu, że wielu doskonáłych Teologow, słysząc o Boskich rozmáwiaiącego táiemnicách, mowili między sobą: *nostra Theologia humi serpit, ut testudo, Francisci ipsos attingit Cœlos*, nászá Teologia żołwim po źiemi czołga się krokiem, Fránćiszkowa iák Orzeł ku sámemu wzbiia się Niebu, w ktorym zostáiącego BOGA, Oycem doskonále poznáwał Fránćiszek, á poznáwał nie dla śiebie tylko, lecz dla wszystkich generálnie. Jáśniey tę práwdę dálszym obiaśnie dyskursem, gdy táką formuię propozycyą: że przez Oycá Swiętego Fránćiszká, łátwo káżdemu poznáć BOGA Oycem swoim. O tym Ad M. D. G.

DWoiáko BOGA Oycem wyznáwáć powinniśmy, bo dwoiákim iest Oycem, náturálnym, y przysposabiaiącym. Jest náturálnym z tąd, że przed wieki zrodźił, y záwsze rodźi Syná swego, rownego sobie w náturze, y we wszystkich áttrybutách. Jest Oycem przysposobiaiącym, bo nas ludźi z Synow gniewu, z Synow czártowskich, dla poświącáiącey łáski wlaney ná dusze násze, przyiął zá synow swoich, co przed czásem obaczył Psalmistá w duchu, *ego dixi dii estis, & filii excelsi omnes*, iesteśćie synámi, bośćie się stáli uczestnikámi nátury Boskiey, *gratia sanctificans est formalis participatio naturæ Divinæ*, náucza Anielska szkołá. To iednák ánimadwersyi godna, że bydź Oycem przysposobiaiącym BOGU, iest pospolita cáłey Troycy Przenayświętszey, álbowiem wszystkie powierzchowne dźieła Páná BOGA nászego nie są iedney osobie przyzwoite, *opera DEI adextra sunt communia toti Trinitati.* Bydź záś Oycem náturálnym BOGU, iest włáność sámey pierwszey Osoby Troycy Swiętey, ktora przez nieográniczony w doskonáłośći, y Wszechmocnośći rozum swoy, rownie nieográniczonego, doskonáłego, Wszechmocnego rodźi Syná. Poznáć tedy BOGA Oycem, lub náturálnym,

Psal: 81. v. 6.

nym, lub przyſpoſobiaiącym, nikt ſam z ſiebie nie może, chybá álbo z rewelácyi Zbáwićielá Páná, zá świádectwem Ewangelii, *nemo novit Patrem niſi Filius, & cui voluerit, Filius revelare*, ál- *Matth: 11.* bo przez Seráficznego Oycá y Pátryárchę Fránćiſzká Swiętego, czego ná fundámenćie Piſmá, y Doktorow ták dowodzę. A nay-przod co ſię tycze pierwſzego punktu, BOGA náturálnym Oycem, y doſkonáłośći iego, ináczey nie podobna poznáć, tylko przez Syná, według ſámego Zbáwićielá wyroku, *qui videt me, videt & Patrem.* *Joan: 14. v. 9* Czemu zás przez Syná BOG Oyćiec poznány bywa? rácya tego ieſt, że ſam Syn Boży ieſt Obrazem Oycá Przedwiecznego, *Imago Patris, figura ſubſtantiæ*, więc BOGA Oycá przez Syná, iáko przez náturálny iego konterfekt, naydoſkonáley poznáć można, álbo też przez táką oſobę, ktoraby ſámemu podobna byłá Chryſtuſowi. A ktoż podobnieyſzy ieſt Zbáwićielowi náſzemu, nád Fránćiſzká? kto portret JEZUSOW doſkonálſzy ná ſobie nośi, ieżeli nie Fránćiſzek? poyźrzyi ná ákcye Fránćiſzkowe, obaczyſz w nich ákcye Chryſtuſá, iák perłę w konſze, iák ſłoneczne w krzyſztale promienie, iák twarz w zwierćiedle. Pokorny Fránciſzek, niepożytecznym názywa ſię ſługą, *ſervus inutilis ego ſum*, *Luce 10.* bo pokorny Chryſtus, poſtáć ſługi ná ſiebie przyiął, *humiliavit ſemetipſum, formam ſervi accipiens.* Zakon ſwoy *Philip: 2. v. 7* intytułuie Fránćiſzek, *Ordo Minorum*, mnie ſię widźi, żeby ráczey zwáć ſię powinien *Ordo Sanctiſſimorum*, dla czterech Papieżow, *Ordo Eminentiſſimorum*, dla ták wielu Kárdynałow. Albo też *Ordo Illuſtriſſimorum*, bo Pátryarchow trzech, Biſkupow záś bez liczby liczy w ſobie. Uważáiąc ták wielu w Zakonie Fránćiſzká Swiętego żarliwych Káznodźieiow, fundamentálnych Piſmá Swiętego Expozytorow, wielkich Teologow, y Doktorow, iáko to: Antoniego Padewſkiego, Bonáwenturę Kárdynáłá, Subtelnego Szkotá, y innych, káżdy przyzna, że Fránćiſzkáńſki Zakon, ieſt *Seminarium* ludźi mądrych, *Ordo ſapientiſſimorũ*, z tym wſzyſtkim, Fránćiſzek Swięty Synow ſwoich názywa mnieyſzemi, *Ordo minorum*, ponieważ dobrze o tym wiedźiał, że Mądrość Przedwieczna Chyſtus wybránych przed wieki, do Niebá przeznáczonych, máłą názwał trzodą, *nolite timere puſillus grex &c.* otoż *Luce 12.* y Fránćiſzek máłemi zowie Synow ſwoich, áby tym doſkonáley w pokorze Chryſtuſá náſládował. Toż mowić y o inſzych cnotách. Ubogi Fránćiſzek, żadney nie máiący poſſeſſyi, wyrok dźiedźicznym uczynił włośćiom, bo wiedźiał, że Zbáwićiel náſz będąc Pánem nád Pány, ubostwo zá *diſtinctorium* obrał ſobie. Syn Boży dla grzeſznikow łono Oycá Przedwiecznego opuśćiwſzy, zſtąpił ná padoł płáczu, *non veni vocare juſtos, ſed peccatores.* Do te- *Marc: 2. v. 17.* go końcá ſtoſował dźiełá ſwoie, iuż w opowiadániu Ewangelii, y pokuty, iuż w uzdrowieniu chorych, w ſkrzeſzeniu umárłych, w oświeceniu ślepych, oczyſzczeniu trędowatych, Fránćiſzek Swięty

 ty

ry ná wzor Náuczyćielá swego, wielką pałał żarliwośćią ku zbáwieniu dusz ludzkich, *habuit zelum fervidum, de salute omnium salvandorum*, przyznáie *Lobbecius*. Dokumentem niech będą ustáwiczne Kázánia, ktore Oyćiec Swięty przez śiebie, y przez swoich odpráwował, y podźiś dźień odpráwuie Synow, zákámieniałych do BOGA náwracáiąc grzesznikow, *per se, & socios prædicando plurimos convertit sceleratissimos peccatores*, świadczy *Carthusianus* Pan JEZUS deklárował przytomność swoię Apostołom, y nástępcom, *ego vobiscum sum usq; ad consummationem sæculi*, nád to modlił się zá Piotrá, áby wiárá iego nie ustáwałá, *orravi pro te, ut non deficiat fides tua*. A Fráncisżek Swięty, Laterańnski náchyláiący się podpiera Kośćioł. Co widząc w duchu Innocencyusz Papież, powiedźiał: *verè iste opere, ac doctrina corroborabit Ecclesiam*, co potym wyraźniey zeznał Grzegorz X. Roku 1628. *Beatus Franciscus, qui Lateranensem Ecclesiam humeris sustentásse visus est, nunc Orbis Christiani fulcimen est factus*. Coż dopiero mowić o niewinnośći żyćia? y tu Fráncisżek podobny do tego, o ktorym powiedźiáno: *peccatum non fecit, nec inventy dolus in ore ejus*. Choćiaż bowiem z przepaśćistey pokory, ćiężkim Fráncisżek názywał się grzesznikiem, bo náwet świátowni kow, rozpustnych ludźi, o pámięć w modlitwách ná śiebie prośił rzeczą iednák sámą, wizerunkiem był świątobliwośći, *in sua reputatione fuit peccator maximus, re ipsa erat exemplar sanctitatis*, zdánie Bonáwentury Swiętego. Y dobrze, czyliż to podobna, żeby ten przykłádem świątobliwośći nie był, ktory cáły był zátopiony w BOGU, ktory niewinnośćią náśládował Ablá, nabożeństwem Enochá, spráwiedliwośćią Noego, postuszeństwem Abrahámá, pracą Jákobá, ćichośćią Moyżeszá, męstwem Jozuego, czystośćią Jozefá, pokorą Dáwidá, wzgardą świátá Elizeuszá, mądrośćią Sálomoná, politowániem nád bliźnim Jeremiaszá, ćierpliwośćią Jobá, miłośierdźiem Tobiaszá, ostrośćią żyćia Dánielá, á słowem mowiąc, ktory doszedł wysokiego niewinnośći stopniá, w iákiey stworzony był pierwszy człowiek, nie moy sens, ále pomienionego Dyonizego Kártuzyaná: *Franciscus ad conformitatem status innocẽtiæ eminenter pervenit*. Z tey przyczyny, iáko niegdyś pierwszemu Rodźicowi naszemu, wszelkie zwierzętá postuszne były, ták Fráncisżkowi, ktory nákázuie ptászętom milczenie? milczą. Pozwala śpiewáć? śpiewáią, przykázuie drapieżnym wilkom, áby nie czynili szkody? nie czynią, mowi do báránká dánego sobie ná iałmużnę, klękniy y ty bestyiko, chwal zemną Páná, postuszny Swiętemu iest báránek, dáiąc znáć, że Fráncisżek w stánie niewinnośći podobny iest Adámowi, *ad statũ innocentiæ eminenter pervenit*, ále że *eminenter*? toć nietylko miał niewinność żyćia Adámowę, ále też Chrystusowę. Pięknie do tey máteryi pisząc ná ow text: *Deus, quis similis tibi*, mowi S. Ber-

Matth: 28 v. 20.
Luc: 22. v. 23
Psal: 70. v. 19

Bernardyn Seneński, *Franciſcus eſt tui ſimilis Domine, excelſus in ſanctitate, perfectus in paupertate, apud Angelos laudabilis, apud homines faciens mirabilia; glorioſus Franciſcus circa terminum vitæ ſuæ, ſimillimus fuit Chriſto in tota univerſitate Sanctorum.* Záś uczony Lobbecius dodáie, *ſicut æmulator virtutum, ſic æmulator miraculorum Chriſti.* Podobny Fránćiſzek Chryſtuſowi w czynieniu cudow, bo przy pośiłkuiącey łáſce Bożey był podobny iemu świątobliwośćią żyćia. Ktożby proſzę nie przyznał, podobieńſtwá Chryſtuſowego Fránćiſzkowi? obaczywſzy pięć Ran prawdźiwych od JEZUSA odebránych! co rána, to znák Chryſtuſow ná Fráncíſzku, *Franciſcus ſimilis Filio hominis propter ſtigmata,* przypiſuie ſię do zdánia mego Bonáwenturá Swięty. Ten to ieſt ow Anioł, od Janá Swiętego *Apocalip: 7.* widźiány, máiący znák BOGA, y człowieká ná ſobie, według expozycyi uczonego Kártuzyáná. Zeznał to ſam Zbáwićiel, ktory pokazáwſzy ſię Brygidźie Swiętey, rzekł do niey: Corko wiedz o tym, żem ſobie Fránćiſzká obrał zá przyiaćielá, dla iego świątobliwego żyćia, dla náśládowánia cnot moich, co uważáiąc *Lyranus* wyznáie: *viſô Franciſcô videtur Chriſtus,* uyźráwſzy Fránćiſzká, iákbyś Chryſtuſá obaczył, nie względem nátury, (bo Chryſtus ieſt BOG, y człowiek, Fránćiſzek tylko człowiek) ále względem wyſokich cnot, doſkonáłośći żyćia, ktorego doſtąpił ten Swięty Pátryárchá, przez co ſtał ſię wizerunkiem, czyli obrazem Chryſtuſowym. A ponieważ Bog Oyćiec przez Syná poznány bywa, z tey przyczyny, że Syn ieſt obrazem iego, Fránćiſzek záś ieſt obrazem Chryſtuſowym, toć nieomylna idźie konſekwencya, że ten BOGA Oycá poznáwa, ktory zna Oycá Swiętego Fránćiſzká. Więc co Pan JEZUS o ſobie mowi, *Pater manifeſtavi Nomen tuum hominibus,* to Fránći- *Joan: 17. v. 6.*
ſzek proporcyonálnie przyznáć ſobie powinien: Boże Oycze náſz, Imię Twoie Nayświętſze opowiádałem ludźiom, ſtáwiłem miłość twoię prawdźiwie Oycowſką ku nam nikczemnym ſtworzeniu, ábym wſzytkich ſercá ku miłośći, y boiáźni prawdźiwie Synowſkiey mogł pobudźić. Stwierdza tę prawdę *Antonius à Koninckſtein,* ktory ná dźiśieyſzą piſząc Ewangelią owe ſłowá, *omnia mihi tradita ſunt à Patre,* w oſobie Fránćiſzká ták wykłáda, *nulli ſit mirum me omnium eſſe Dominum, cùm & noſſe poſſim Patrem, & aliis revelare.* Niechay nikt zá rzecz niepodobną nie ſądźi, że przy śćiſłey uboſtwá obſerwáncyi wſzech rzeczy, ſtáłem ſię Pánem, ponieważ Oyćiec moy Niebieſki, więcey mi ſkárbow z nieſkończoney udźielił dobroći, pozwoliwſzy mi ſię poznáć á poznáć ták, ábym go y inſzym mogł obiáwić, *& aliis revelare poſſim.* To uważáiąc káżdy przyzna, że Fránćiſzek Swięty, ieſt śrzodkiem poznánia BOGA, czyli co ná iedno wychodźi: ten BOGA Oycem náturálnym Zbáwićielá poznáć może, kto Oycá Swiętego Fránćiſzká poznáwa.

 Ale

Ale, że też przez Franciſzká Swiętego, łátwo káżdemu poznáć BOGA przyſpoſobiaiącym Oycem, nie potrzebá mi ná to wiele dowodow ſzukáć. Wiárá Swięta Kátolicka náucza, że BOG Stworcá w ten czás ſtáie ſię nam Oycem, á my ſynámi iego, gdy zápomina niepráwośći náſzych, práwo do Niebá przywraca, wſzelkie odpuſzcza grzechy. To záś wielą ſpoſobámi czyni. Nayprzod przez Jednorodzonego Syná ſwego, ktory áby zginionego człowieká do pierwſzey wydźwignął ſzczęśliwośći, náturę przyiąwſzy ludzką dla nieſkończonych zaſług ſwoich, ſtał

Rom: 7. ſię Autorem, álbo ſpráwcą łáſki, *gratia Dei per JESUM Chriſtum.* Powtore BOG ſtáie ſię nam przyſpoſobiaiącym Oycem przez Sákrámentá Swięte, iáko inſtrumentá uſpráwiedliwiaiącą, y poświęcáiącą łáſkę w duſzách ludzkich ſpráwuiące. Potrzećie iſteśmy ſynámi Boſkiemi, dla Swiętych Páńſkich, w owey przed wieki zgotowáney mieſzkáiących Oyczyźnie, ktorzy modlitwámi ſwoiemi, środki do przebłágánia Máieſtatu Boſkiego, do uſpráwiedliwienia ſię, y zbáwienia grzeſznikom u BOGA wypraſzáią. Miam pierwſze dwá ſpoſoby, iáko mniey do moiey náleżące máteryi, nád trzećim krotko ſię záſtánowię. Ták ſowicie BOG co ſłuſzna káżdemu oddáiący nádgrodził, y nádgradza świątobliwe ſług ſwoich ákcye, że nietylko im ſámym koroną chwały wiekuiſtey płáći, ále też iáko dał moc Apoſtołom, y náſtępcom ich

Joannis 20. Kápłánom, by nayćięzſze odpuſzczáć grzechy; *quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis;* ták oſobliwym ſpoſobem ná pokorną Swiętych ſwoich prozbę, gotow y odpuſzczenie grzechow, y inſze środki dáć grzeſznikom należące do zbáwienia. Wſzákże

Ioan: 16. v. 23 ſam Zbáwićiel upewnił o tym kochánkow Ucznıow, *ſi quid petieritis Patrem in Nomine meo, dabit vobis.* O cokolwiek Oycá mego, czyli dla śiebie, czyli dla klientow wáſzych będźiećie prośić, upewniam nie odmowi. Prośćie w chorobie o zdrowie, w utrapieniu o poćiechę, w niedoſtátku o rzeczy do zbáwienia potrzebne, otrzymáćie. Prośćie odártym z ſukienki niewinnośći o łáſkę, grzeſznikom o zbrodni ich zápomnienie, da wam wſzyſtko, *dabit vobis.* Ziśćiła ſię Boſka deklárácya, ná Swiętym Wincentym Ferreryuſzu. Ten czáſu pewnego, żarliwe o grzechow odpuſzczeniu Kazánie máiąc, widźi do nog ſwoich upadáiącą niewiáſtę rozpaczáiącą w Boſkim miłośierdźiu. Cieſzy iák może, nádźieię odpuſzczenia czyni, prowadźi do pokuty. Ná reſzćie, piſze wſzyſtkie grzechy ná kárćie, dodáiąc: *Frater Vincentius ſupplicat Sanctiſſimæ Trinitati pro hac peccatrice:* Brát Wincenty ſuppl kuie Troycy Przenayświętſzey zá tą grzeſznicą. To uczyniwſzy, rzuca ná powietrze kártę, ſam z zgromadzonym ſłuchaczem klęka ná modlitwę. Rzecz dziwna, zſtępuie w krotce z Niebá, biáłá, iákby nic ná niey niebyło piſánego kártá, z kąd wſzyſcy wnośić mogli, że zá przyczyną tego Swiętego, BOG odpuśćił grzechy owey

bia-

białogłowie, ná dokument, że łáſká Boſka w rękách Swiętych ieſt złożona. A o Swiętym Oycu y Patryárſze Seraficznego Zakonu co też mniemaćie? ták záiſte, iák wzwyż námieniłem, rozumieć przynależy, że przez niego, y dla niego, łátwo pozyſkáć łáſkę Bożą Mam fundáment z Piſmá Swiętego 4. *Reg: cap: 2.* Wiedząc Elizeuſz, że Eliaſz miał bydź od niego wźięty, táką do Náuczyćielá ſwego wnośi ſupplikę: *Obſecro, ut fiat in me duplex ſpiritus tuus.* Tłomacze Piſmá Swiętego rozumieią, że Elizeuſz prośił, áby w dwoiákiey proporcyi miał więkſzego duchá, niżeli miał Eliaſz, máią tego zdánia fundáment, bo Eliaſz ośm cudow uczynił, Elizeuſz ſzeſnaśćie. Ale poważny w Serafickim Zakonie Doktor, mocne przeciw temu dáie rácye, że iákożywo nie prośił Elizeuſz o duchá dwá rázy więkſzego niżeli był duch Eliaſzá, boby to był ámbit uczniá, doſkonálſzym bydź nád Miſtrzá ſwego, ále prośił o dwoiáką łáſkę cudow czynienia, y proroctwá: *Non petiit ſpiritum in dupla proportione reſpectu Eliæ, ut ſic ei præferretur, ſed petiit gratiam miraculorum, & prophetiæ,* ſłowá Lyráná. Uſłyſzawſzy prozbę tę Eliaſz, odpowiáda: Elizeuſzu, o bárdzo trudną rzecz prośiſz, iednák ieżeli mię obaczyſz gdy od ćiebie wźięty będę, ſtánieć ſię *erit tibi,* Lyranus dodáie: *non effectivè, quia ſolus DEUS efficit gratiam, ſed impetrativè.* Stáło ſię, widźiał Elizeuſz Eliaſzá ná ogniſtym odieżdżáiącego woźie, więc ſmętnym záwołał głoſem: *Pater mi! Pater mi!* Rzecz dziwna! ták długo konwerſuiąc Elizeuſz z Eliaſzem, nigdy go nie názwał Oycem, dopiero w ten czás, gdy ſię z ſobą rozłączyli. Ták to częſtokroć bywa, *nō agnoſcitur bonum, niſi amiſsū.* Zły Pan ſłudze, ſługá Pánu, niechże ſobie podźiękuią, Pan inſzego do uſług przyimie, dopiero wierność, ſzypkość, y inſze kwalitety pierwſzego wychwala ſługi. Coż dopiero, kiedy ſługá ná nowego Páná gorſzego tráfi, niż miał przedtym? pewnie pierwſzego nie Pánem, ále Oycem zwáć będźie, *Pater mi*, iák Eliaſzá názwał Elizeuſz, ktory wźiąwſzy iego płaſzcz, uderzył nim w Jordan rzekę, álić ſię niechce rozſtąpić wodá, wołáć pocznie Elizeuſz, *ubi eſt Deus Eliæ*, á gdźie teraz z mocą ſwoią BOG Eliaſzá Oycá mego? *Pater mi!* uderza drugi raz płáſzczem w Jordan, tegoż momentu roztępuie ſię wodá, wolny trákt Elizeuſzowi czyni. Uznał tu Elizeuſz Oycowſkie BOGA ku ſobie ſerce, uznał w potrzebie ſukkurs, odebrał łáſkę cudow czynienia, y proroctwá, ále iákim ſpoſobem, oto wprzod poznał Eliaſzá Oycem, *Pater mi*, zá co BOG mu ſię też pokázał Oycem: Franćiſzek Swięty, ieſt to drugi Eliaſz, nie mieczem, ále pokorą, wzgardą świátá, Anielſką życia niewinnośćią z piekłem woiuiący, z Heretykow, y odſzczepieńcow Wiáry Swiętey, ták przez śiebie, iáko y przez Synow ſwoich, obośiecznym rozumu mieczem, chwalebne odnoſzący zwycięſtwo. Jeſt Eliaſzem y ztąd, że ná ogniſtym woźie ná wzor Eliaſzá wi-

Nicolaus Lyranus.

dźiány był do Niebá wieżdżáiący, *tanquam alter Elias visus est in curru igneo ad Cœlum rapi*, świádczy *Josephus Mansi.* Niechże śię kto uda pod iego protekcyą, iák do Eliaszá Elizeusz w iákiey-kolwiek potrzebie, á miánowićie o łáskę Duchá Nayświętszego, upewniam, bárdzo pomyślną usłyszy dla śiebie odpowiedź: *Rem difficilem postuláśti, erit tibi, non effectivè, sed impetrativè.* Lubo człowiecze o trudną rzecz prośisz, ábyś zá odebrániem łáski Bożey, nie cudow czynienia, ále uspráwiedliwiaiącey, poznáwszy mnie Oycem, poznał y BOGA Oycem, átoli stánieć śię to wszystko, nie przez moc moię, bo to iest dźielność sámego BOGA, ále przez moie prozby, do Máiestatu Boskiego uczynione, *erit tibi impetrativè.* Y wcále proszę tey maxymy nie mieć zá moy koncept, lub prożną ámplifikácyą. Mam fundáment z historyi życia Swiętego Fránćiszká, od Kośćiołá Swiętego ápprobowaney. W Kośćiele Nayświętszey Pánny Anielskiey, modlącego śię Fránćiszká spytał Chrystus, czegoby od niego żądał, ná co troskliwy o zbáwienie dusz ludzkich Oyćiec Swięty odpowiedáiąc, żebrał odpustu zupełnego, od winy, y od káry w Porcyunkuli, y otrzymał. A czyliż to nie iest skuteczny sposob do pozyskánia synostwá Boskiego, do poznánia BOGA Oycem nászym przysposobiaiącym, do otrzymánia łáski Bożey? Nádto Francisżek Swięty, z Dominikiem Swiętym, zágniewánego ná cáły świát przeprośił BOGA, izaliż nie iest árcydobry śrzodek do nábyćia miłośierdźia Boskiego? Lubo bowiem Pan BOG z nátury swoiey záwsze iest Oycem nas wszystkich, iednák co do skutku, bywa też spráwiedliwym Sędźią, ktory, że ieszcze Ręki swey ná tego, lub owego do zemsty nie wyćiągnał, owszem niezliczonych udźiela faworow, przyznáć to powinniśmy protekcyi Swiętych Páńskich, á zátym y Fran ćiszkowey.

A przeto, iáko sobie życzemy wszyscy mieć BOGA łáskáwym ná śiebie Oycem, ták mámy śię uśilnie stárać, áby Fránćiszek Swięty był Oycem nászym, á my synámi iego. Synem záś Fránćiszká Swiętego ten śię stánie, kto go w cnotách świętych náśládowáć będźie, kto go kocháć będźie iáko Oycá. To czyniąc, uzna káżdy BOGA Oycem swoim: *Nemo novit Patrem, venite ad me omnes, & discite à me.* AMEN.